

ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ

***Анотація.** Стрімкий розвиток генеративного ШІ відкриває нові можливості для формування мовленнєвої компетентності у мовній освіті. У тезах окреслено дидактичний потенціал мовних моделей для удосконалення усного та письмового мовлення, лексико-граматичних навичок і критичного мислення. Наголошено на персоналізації навчальних траєкторій, інтерактивних сценаріях і швидкому зворотному зв'язку. Поряд із перевагами висвітлено обмеження: етичні виклики й питання достовірності, ризик зниження самостійності та надмірної автоматизації. Доведено, що поєднання інноваційних інструментів із традиційними методами підвищує якість мовної підготовки та зменшує навчальне навантаження за рахунок розумної підтримки ШІ.*

***Ключові слова:** цифрова трансформація освіти, генеративний штучний інтелект, мовленнєва компетенція, цифрова освіта, чат-бот, компетентнісний підхід, інтерактивність, навички критичного мислення, аналіз генерованого контенту, автоматизовані підказки, академічна доброчесність.*

***Summary.** The rapid development of generative AI opens up new opportunities for the formation of speech competence in language education. The theses outline the didactic potential of language models for improving oral and written speech, vocabulary, and grammatical skills, as well as critical thinking. The author emphasizes personalizing learning trajectories, interactive scenarios, and rapid feedback. Along with the advantages, the author highlights limitations: ethical challenges and reliability issues, the risk of reduced independence, and excessive automation. Combining innovative tools with traditional methods has been shown to improve the quality of language training and reduce the workload through smart AI support.*

***Key words:** Digital transformation of education, generative artificial intelligence, speech competence, digital education, chatbot, competence approach, interactivity, critical thinking skills, analysis of generated content, automated hints, and academic integrity.*

Цифрова трансформація освіти та стрімкий розвиток штучного інтелекту змінюють сучасні підходи до навчання мов. Інструменти генеративного ШІ здатні створювати тексти, моделювати діалоги та надавати адаптивний аналіз мовлення. Саме у контексті компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов використання ГШІ відкриває нові можливості для формування мовленнєвої компетенції, яка включає мовні знання, комунікативні навички, соціокультурну обізнаність та здатність адекватно використовувати мовні засоби у різних ситуаціях спілкування. Формування мовленнєвої компетенції потребує системної практики та оперативного зворотного зв'язку. Генеративні моделі, які працюють із мовою, ефективно інтегруються в освітній процес та можуть виступати потужним інструментом підтримки цього процесу, сприяючи динамічному розвитку усних та письмових навичок, а також розумінню та інтерпретації текстів.

Початок дослідження використання ГШІ у вивченні іноземних мов було зумовлено зростаючою інтенсивністю його використання та потребою аналізу його потенціалу. Перші дослідження розпочалися на початку 2000-х та були присвячені використанню чат-ботів та rule-based технологій. Вони виявили їх обмежену педагогічну ефективність через шаблонність відповідей та відсутність мовного аналізу.

Надалі, до 2020 року, науковці розглядали в основному адаптивні навчальні платформи, автоматизацію оцінювання, машинний переклад та технології обробки природної мови. «Дослідження свідчать про те, що інструменти штучного інтелекту, такі як ChatGPT, мають значний потенціал у написанні текстів, але в той же час вони значно відстають від людського потенціалу у використанні розширених висновків, а саме глибокому розумінню проблеми. І цей фактор підкреслює необхідність продовження досліджень і розробок для оптимізації продуктивності наявних засобів» [1].

Починаючи з 2023-2024 років з появою генеративних моделей ШІ (ChatGPT, Gen AI), академічні групи з університетів США, Японії, Китаю та інших країн внесли вагомий внесок у дослідженні використання мовних моделей у вивченні іноземних мов. І як один з висновків, які були зроблені, є те, що ефективність використання Large Language Model (LLM) значною мірою залежить від викладача як фасилітатора та педагогічного дизайну процесу навчання.

Українські дослідники, такі як О. Чаплінська, Р. Чепишко, М. Прохоров, О. Іфтода активно долучились до вивчення даної проблематики. Вони обґрунтували доцільність використання ГШІ у формуванні мовленнєвої компетентності студентів закладів вищої освіти в контексті ESP.

«Практика мови в режимі реального часу має важливе значення для покращення викладання мови, оскільки вона дозволяє студентам застосовувати те, що вони вивчають, у реальних ситуаціях. ШІ та технології ChatGPT забезпечують інноваційний підхід, дозволяючи студентам брати участь в інтерактивних мовних заняттях. Це передбачає спілкування з чат-ботами на основі штучного інтелекту, розробленими з використанням технології ChatGPT, яка пропонує більш захоплюючий та персоналізований досвід вивчення мови» [2].

Існують сучасні мовні моделі, засновані на технологіях штучного інтелекту, які відкривають нові можливості для розвитку мовленнєвих і професійно орієнтованих навичок у процесі вивчення іноземних мов. Їх застосування є особливо актуальним у контексті викладання англійської мови для спеціальних цілей (ESP), де мовна компетентність тісно пов'язана з професійним дискурсом та комунікативними потребами здобувачів освіти. Крім того, використання мовних моделей сприяє формуванню навичок критичного мислення та навчальної автономії. Аналіз, оцінювання та редагування відповідей, згенерованих штучним інтелектом, заохочують студентів до усвідомленого ставлення до мовного матеріалу, розвитку метамовної рефлексії та відповідальності за власний навчальний результат. Завдяки можливості моделювання автентичних комунікативних ситуацій (ділові переговори, презентації, професійне листування) студенти отримують змогу відпрацьовувати мовлення в умовах, наближених до реального професійного середовища. Така взаємодія знижує психологічний бар'єр, підвищує впевненість у використанні іноземної мови та стимулює активне мовленнєве продукування. Але вирішальна роль при цьому належить викладачеві, який виступає як критичний медіатор між технологією, навчальними цілями та потребами студентів, забезпечуючи академічну доброчесність і методичну доцільність використання штучного інтелекту. «Виходячи з поглибленого дослідження, ефективні програми вивчення мови повинні використовувати ШІ як додатковий інструмент, а не замінювати ним людину» [3].

Отже, на основі аналізу результатів досліджень міжнародних та українських науковців можна зробити наступні висновки щодо перспектив використання генеративного ШІ.

Генеративний штучний інтелект (ГШІ) відкриває нові можливості для вдосконалення процесу навчання іноземних мов. Зокрема, ГШІ дозволяє розробляти навчальні завдання, які враховують рівень мовної підготовки та індивідуальні потреби студентів, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та підвищує мотивацію до навчання. Крім того, сучасні системи ГШІ здатні аналізувати письмові та усні висловлювання здобувачів освіти, виявляючи

граматичні, лексичні та стилістичні помилки, що забезпечує формування навичок самокорекції та розвитку автономного навчання.

Генеративні моделі також надають можливість створювати інтерактивні діалоги, рольові ігри та моделювати реальні ситуації комунікації, що є особливо актуальним у контексті дистанційного та змішаного навчання. Нарешті, робота з генерованим контентом сприяє розвитку критичного мислення, оскільки студенти отримують досвід оцінювання достовірності інформації та формулювання власних висновків, що відповідає компетентнісному підходу в сучасній освіті.

Використання генеративного штучного інтелекту в освітньому процесі пов'язане з певними обмеженнями та ризиками. По-перше, надійність створюваного контенту є проблемою, оскільки моделі можуть генерувати помилкові або неточні тексти, що потребує постійного педагогічного контролю та перевірки інформації. По-друге, надмірне використання автоматизованих підказок може призводити до залежності учнів від технологій, знижуючи їхню самостійність, критичне мислення та креативність. Крім того, застосування ГШІ потребує дотримання етичних норм, включаючи принципи академічної доброчесності, авторські права та відповідальний підхід до створення навчальних матеріалів. Нарешті, для ефективного впровадження ШІ у навчальний процес необхідні чітка методична база та практичні рекомендації для педагогів.

Генеративний ШІ доречний як доповнення до викладання мов за умови продуманого педагогічного дизайну й дотримання академічної доброчесності. Подальші дослідження мають фокусуватися на валідованих методичних моделях інтеграції та критеріях балансу між автоматизованим фідбеком і живою комунікацією.

Список використаних джерел

1. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Boston, MA: Center for Curriculum Redesign.
2. Чаплінська, О. В. (2025). Використання ChatGPT у процесі навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Вісник Київського університету імені Бориса Грінченка*, 1, 45–52.
3. Чепишко, І.П., Прохоров, О.М., & Іфтода, Н.В. (2025). Вплив генеративного ШІ на вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Чернівецького*

Коломійцева А.О.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Бергер Л.С.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Ільїна О.М.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ЗНАЧУЩІСТЬ ІНТЕРАКТИВНОГО ВЧЕННЯ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У роботі розглянуто значущість інтерактивного навчання у процесі вивчення англійської мови в умовах сучасної освіти. Визначено основні переваги інтерактивних методів, їх вплив на формування комунікативної компетентності та підвищення мотивації студентів.

Ключові слова: інтерактивне навчання, англійська мова, комунікативна компетентність, мотивація, цифрові технології.

Summary. The paper examines the importance of interactive learning in studying English in modern education. The advantages of interactive methods and their impact on communicative competence and student motivation are analyzed.

Key words: interactive learning, English language, communicative competence, motivation, digital technologies.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується переходом від традиційних репродуктивних методів навчання до інноваційних підходів, що передбачають активну участь здобувачів освіти у навчальному процесі. У цьому контексті особливої актуальності набуває інтерактивне навчання [1], яке спрямоване на організацію взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Вивчення англійської мови, як засобу міжкультурної комунікації, потребує саме таких методів, що забезпечують практичне використання мовних знань у реальних або наближених до реальних умовах.

Інтерактивне навчання ґрунтується на принципах співпраці, діалогу та активного залучення студентів до освітньої діяльності. Його застосування дозволяє не лише підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу, але й сформувати ключові компетентності, зокрема комунікативну, соціальну та міжкультурну. На відміну від традиційного підходу, де студент виступає переважно пасивним